

Vətən deyənə

● Çağırış

Bir bənddə bəndlənən tarix...

**Qarabağda talan var,
Zülfün üzə salan var.
Gedirsən tez qayıt gəl,
Gözü yolda qalan var.**

Bu bircə bənd indi nələri xatırlatmır bizə... Vurduqları yaraları biz unutsaq da, xislətindən əl çəkməyən, məkrli planlarını yenidən reallaşdırmaq üçün məqam gözləyən ermənilərin fitnəkarlığı... xalqımıza qarşı həyata keçirdikləri separatizm, terror aktları... özünü vətəninə əsgər seçən, döyüşə könüllü gedən Azərbaycan övladları... onların yollarına göz dikən analarının, atalarının, bacı-qardaşlarının, sevgililərinin nigaran, narahat baxışları... yada düşür...

Qarabağda talan var...

1987-ci illərin sonları... Biz həmin illərdə nəgmə oxuyurduq: "Qardaş olub Hayastan-Azərbaycan"... Ermənilər isə yenə ayıq tərpendilər. Aranın qarışacağını duyar-duymaz toz basmağa qoymadıqları fitnə-fəsad dolu planlarına "əl gəzdirməkdə idilər". Yenə "Böyük Ermənistan" xülyasına qapıldılar. Yenə Azərbaycandan torpaq qoparmaq niyyətində idilər. 1905-ci ildə, 1918-ci ildə olduğu kimi, ictimai-siyasi ab-havanın kəskinləşməyini duyaraq hərəkətə keçdilər... Erməni separatçıları hələ 1985-ci ildə Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqında (SSRİ) ermənipərəst Mixail Qorbaçovun hakimiyyətə gəlməsilə daha da fəalləşdilər. O vaxtdək gizli fəaliyyət göstərən erməni "Qarabağ Komitəsi", onun Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətindəki separatçı-terrorçu təşkilatı "Krunk" ("Durna") açıq fəaliyyətə keçdi. "Miatsum" ("Birləşmə") hərəkatı formalaşdırıldı. 1987-ci ilin axırlarından isə fitnəkar ermənilərin əməllərinin "nəticələri" göründü. Xankəndi (Sovetlər dövründə Stepanakert adlandırılırdı) və Ermənistan ərazilərində ermənilərin hücumları nəticəsində azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin axını başladı.

1988-ci ilin fevralından hadisələr gərginləşdi. Fevralın 20-də Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti Xalq Deputatları Sovetinin sessiyası vilayətin statusuna baxılması və Ermənistan SSR-ə keçirilməsi haqqında Azərbaycan SSR Ali Sovetinə müraciət etdi.

Fevralın 24-də Əsgəran rayonunda erməni separatçıları iki azərbaycanlı gənci qətlə yetirdilər, 19 nəfəri yaraladılar. Həlak olan o iki soydaşımız münacişinin ilk qurbanları oldu.

Fevralın sonlarında Azərbaycanın böyük sənaye şəhəri Sumqayıtda erməni xüsusi xidmət orqanları və SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik orqanlarının iştirakı ilə qabaqcadan hazırlanmış qəsdlər törədildi. Sumqayıt hadisələrinin əsl səbəbləri və səbəbkarları tezliklə bəlli oldu. Məqsəd bu hadisəni bəhanə edərək Ermənistanında yaşayan azərbaycanlıların qovulması və Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Azərbaycan SSR tərkibindən çıxarılmasına nail olmaq idi. Tarixin müxtəlif dövrlərində azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilmiş erməni vəhşilikləri XX əsrin sonlarında yenidən tüğyan etdi. Bu dəfə erməni daşnaklarının ən böyük dəstəkçisi Qorbaçovun başçılıq etdiyi Sovet hökuməti idi.

SSRİ rəhbərliyi Azərbaycana qarşı daha bir dəhşətli cinayətə əl atdı. 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda qanlı qırğın törədildi. 1991-ci il avqustun 30-da Azərbaycan SSR Ali Soveti dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında bəyanat qəbul etdi. Oktyabrın 18-də isə dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya aktı qəbul olundu. Ancaq erməni millətçiləri azərbaycanlılara bu böyük tarixi günlərə ürək dolusu sevinməyə imkan vermirdilər. Ermənistan Azərbaycana qarşı açıq şəkildə, ədalətsiz müharibə aparırdı. Qarabağda talan vardı...

Zülfün üzə salan var...

Onlar sevgi yaşındaydılar. Yollarını gözəllərin məhəbbət dolu oğrun baxışları izləyirdi. Qədd-qamətlərini analarının fərəhli nəzərləri oxşayırdı. Ataları onlardan bir boy uca oğullarını məmnun-məmnun süzür, xəyallar qururdular...

Çoxu evlənməmişdi, məhəbbət dolu günlərinin həyəcanını yaşayırdı. Bənövşə ətirli sevgi məktublarını hələ sevdikləri hər kəsdən gizli saxlayırdılar. Məhəbbətini hələ də etiraf etməmişdi bəziləri. Yeni evlənenləri də vardı, övlad yolu gözləyənləri də, "ata" çağırılanları da...

Ömürlərinin baharına qəfil duman çökdü...

Ermənilərin torpaq iddialarını başlanğıcda əksəriyyəti ciddi qəbul etmədi. "Erməni kimdir ki, bizdən torpaq ala?!" dedilər. Ancaq tarix təkrar olunurdu. Gözlərimiz önündə ermənilər çoxdankı arzularına çatdılar. Qərbi Azərbaycan torpaqlarından əsl sahiblərini son nəfərinə-dək qovdular. Dağlıq Qarabağa od saldılar. Vətən övladları bu odu söndürməli, silahsız, günahsız soydaşlarını hər cür qəddarlığı, vəhşiliyi özlərinə rəva görən yaraqlı ermənilərin hücumlarından qorumalı idilər.

Övladlar Vətən fəryadına hay verirdilər, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü yolunda ya şəhid, ya da qazi olmağa gəzdirdilər...

Gedirsən tez qayıt gəl...

Qarabağdan uzaqlarda da hər evə, hər ocağa müharibə qoxusu yayıldı. Torpaqlarımızı qorumaq üçün gedən vətən övladları düşmənlə ağır döyüşlərdə idilər. Hər gün şəhid xəbərləri gəlirdi. Bütün el-oba şəhidinə yas tuturdu. Gənclərin hiddəti coşub dağırdı. Hərbi xidmətə çağırış yaşı artıq döyüşçü yaşı hesab olunurdu. Vətənpərvər gənclərin kimisi çağırış gününü həyəcan-

la gözləyir, kimisi də səbr edə bilmir, milli orduya könüllü yazılırdı. Çünki torpağı viran edilən, yurdu dağıdılan, qeyrətli övladları şəhid edilən, əsir götürülən, günahsız soydaşları girov aparılan biz idik. Ona görə Azərbaycan döyüşçülərində vətənpərvərlik ruhu güclü idi. O ruhla vuruşan döyüşçülərdən düşmənlə torpaq ala bilməzdi. Ancaq erməni qəsbkarları fitnəkarlıqdan əl çəkməyərək sovet imperiyasından hərbi güc almaqda davam edirdi.

Canlarını Vətənə sipər edənlərimizin neçəsinin ürəyinə dəyən düşmənlə güləsi sol cibində gəzdirdiyi sevdinin şəkildən, sevgi məktubundan keçirdi... Şəhid edilən, əsir götürülən neçə-neçə döyüşçümüzün qulaqlarında həzin bir nəgmə kimi bu sözlər səslənirdi: "Gedirsən tez qayıt gəl"... Kiminə müharibəyə yola düşəndə son görüşlərində belə söyləmiş, kiminə məktubunda belə yazmışdı sevdiyi...

Gözü yolda qalan var...

O döyüşçülərin hər biri min-min arzu idi. Yenice müstəqilliyinə nail olmuş Azərbaycanda hərəsi bir işin qulpundan yapışacaqdı. Qurub-yaradacaqdılar. Vətənin onlara ehtiyacı vardı.

Bir də... sevgidən pay alacaqdılar. Subaylar toy edəcək, evlilər ev quracaq, övlad böyüdəcəkdilər.

Onların hərəsi min-min ümid idi. Valideynlərinin ən böyük istəkləri onların çiynində məzara getməkdə. Ancaq atalar oğul tabutunun ağırlığını çiynlərində deyil, ürəklərində daşıdılar... həm də ömürlük...

Elələri var ki, analarının toy boxçaları hələ də bağlı qalıb. Sevgi məktubuna nişan üzünü büküb ürəyinin başında saxlayanlar var. Heç birinin acı xəbərinə özlərini alışıdır bilməyib doğmaları. Əsgərinin şəhid edildiyinə, əsirlikdə həlak olduğuna hələ də inanmırlar. Hələ də gözü yolda qalanlar var...